

Prepuna znalacki skladno sročениh sintaktičkih sintagmi, ova po mnogo čemu posebna knjiga začudno plijeni našim dalmatinskim životno-otočnim hvalevrijednim humanim datostima čestitosti i upornosti, kojima je pisac Robert Bacalja svojim suvislim narativnim darom dao dah očovječene ljepote, kao temeljni postulat neprolaznih vrijednosti. Takvu istinu o životnoj ljepoti jednom je lijepo definirao Guillaume de Conches: "Ljepota svijeta je sve ono što se javlja u pojedinim elementima kao što su zvijezde na nebu, ptice u zraku, ribe u moru, ljudi na zemlji."

Neprijeporno je stoga s pravom zaključiti da će knjiga *Razgovor o vječnosti – Slike iz zavičaja* Roberta Bacalje, po svemu didaktično štivo, biti prepoznatljivo i rado čitano, koje će kao takvo i svojom posebno dojmljivom slikovitošću opisa zacijelo obogatiti recentnu hrvatsku prozu.

OTOČNI PUK KOJI ZADIVLJUJE PLEMENITOŠĆU ŽIVLJENJA

Ladislav Radulić: *Grcaj na ogrcu – zapisi o otoku Rivnju*, Matica hrvatska, Ogranak Zadar, Zadar, 2010.

"Da biste nešto spoznali, uronite u to poput pera u tintu; neka vas to ispiše vlastitim riječima." (Elizabeth Ayres)

Očito s takvim porivom spoznaje o svom zavičaju zdušno je uronio na knjižnoj implementaciji navedenog i prof. Ladislav Radulić. Naime, nizu monografija koje su zadnjih nekoliko godina objavljene u zadarskom okruženju, primjerice: I. Bašića (*Vir*), D. Duševića (*Ražanac*); J. Brtana (*Župa Islam Latinski*), R. Jelić (*Pregršć zapisa o Malin Ižu*), T. Maričića (*Kukljičanina* (Kukljica), A. Beverina i J. Armaninija (*Libar o Dugom Otoku*), I. Kevrića (*Visočane 1., Visočane 2., Poličnik i Radovin*) A. Tičića (*Povljana*), pridružila se svojim osebjnostima i monografija Rivnja *Grcaj na ogrcu – zapisi o otoku Rivnju* Ladislava Radulića (Rivanj, r. 1942.), profesora, prevodioca proze i poezije s češkoga jezika i sudskog tumača za češki i slovački jezik. Objavio je i veći broj stručnih članaka u mnogim listovima i časopisima te napisao dragocjen *Rječnik rivanjskoga govora*.

Parafrazirajući Sokrata, kako neispripovijedani život nije vrijedan življenja, Ladislav Radulić kao senzitivac doduše ne pripovijeda, već, sudeći po svemu zapisanom u ovoj knjizi, zacijelo je bilo i jest vrijedno življenja. Na osobit način bez pretenzija za stručnim izrazima što i sam navodi, on na ekstenzivan i vrlo jednostavan publicistički način raspravlja o svemu, pa gdje gdje fascinira svojim metaforičnim asocijacijama kao i značajnim povijesnim i inim činjenicama o tom ne tako poznatom kraju.

Ova knjiga pored suptilnih lapidarno-esencijalnih recenzija dr. Josipa Lisca, redovitog prof., i prof. Ratka Radulića, kapetana duge plovidbe, Predgovora i Uvoda, sadrži još

devet poglavlja: Kronologija važnijih događaja iz prošlosti Rivnja, Otok Rivanj, Naselje i stanovništvo, Brodske veze, Škola na Rivnju, O rivanjskom govoru, Imenoslovlje, Nahodi i Rodoslovlja, a posvećena je godini 2020., obljetnici rođenja prvoga stanovnika Rivnja Matije Radulića 1520.

U Kronologiji važnijih događaja iz prošlosti Rivnja Radulić piše godine koje su od značenja za život i napredak toga kraja od 1304., kada se Rivanj prvi put spominje u starim spisima Državnog arhiva u Zadru, pa sve do danas 2010., kada je izgrađeno neophodno potrebno trajektno pristanište.

U poglavljima Otok Rivanj, Naselje i stanovništvo i Brodske veze opisuje nastanak imena Rivanj, piše o nekim drugim manjim naseljima. Tu su i povijesne crtice, položaj i veličina otoka, njegove geomorfološke značajke, tlo, klima, voda, flora i fauna. Jednom riječju, dotaknuo se gotovo svih elementarnih prirodnih pogodnosti koje utječu na kvalitetu življenja otočnog stanovništva.

U poglavlju Brodske veze on bilježi rive i brodove. Razvoj gradnje riva prikazuje kronološki grafičkim slijedom od 1903. do 2010. godine, kao i imena i slike brodova koji su pristajali uz tu rivu.

U zadnjih pet poglavlja: Škola na Rivnju, O rivanjskom govoru, Imenoslovlje, Nahodi i Rodoslovlja, zapravo piše o cjelokupnoj kulturnoj baštini: običajima, etnografiji, školstvu, dijalektologiji i onomastici. Tu su i mjestopisi, imena ljudi, njihove brojne fotografije, kao i različite druge fotografije, nadimci i na kraju vjerni grafički prikazi rodoslovlja Radulića, Fatovića, Grbića i Mustaća.

U svim poglavljima Radulić se iskazuje kao vrstan istraživač i poznavatelj svoga kraja, koji, oslonivši se vrlo iscrpno na svoja iskustva, a ponajprije na pouzdane povijesne izvore, zapisuje sve što taj kraj karakterizira i označuje. Ne čudi činjenica da se ovdje živjelo veoma siromašno, bez osnovnih životnih potreba: bez vode, škole, struje, zdravstva, zaposlenja, prometa..., gdje je u oskudici prehrane morski puž ogrc takoreći bio glavna svakodnevna hrana. Čini mi se da o svemu tome Radulić daje najbolju sliku u svojem zapisu o Rivnju iz zadarskoga *Narodnog lista Zadar*, iz 1965. godine, koji donosi u faksimilu: "Vražja je ova studen koja se pod nokte uvlači i uši grize, ali mi joj prkosimo stojeći na rivi i gledajući u pravcu kanala ne bismo li čuli kloktanje motora ili ugledali svjetlo broda koji će nam struju donijeti. – A letrika je, kako ovdje kažu, sveta stvar za ova tridesetičetiri otočna žitelja – penzionera i pomorca, koji su obišli svijet uzduž i poprijeko, prokrstarili mora i oceane da bi pod stare dane opet došli u Rivanj, na taj goli, ali dragi krš, gdje ni šaćice zemlje nemaš." Na samom kraju ovoga citata, autor, rekao bih, epifanijski zagledan u život unatoč tegobama, eksplicira i neizmjernu ljubav prema ovom kršu koji otočani ljubomorno vole, kojemu se rado vraćaju i s njim se kao pravi rodoljubi svesrdno ponose.

Ladislav Radulić nam isto tako u velikoj mjeri uz vrijedne i rijetke dokumentarne zapise o otoku Rivnju među ostalim otkriva i otočnu uljudno uljudenu privrženost, kao i neviđenu skromnost tog domicilnog puka, koji urođenom senzibilitnosti i nesebičnom ljubavi svjedoči o plemenitosti življenja u tom svom nadljudskom gračaju očuvanom na ogrcu.